

- CANAN YAŞAR, USTALARI VE ELLERİ • İHRAÇ FAZLASI RASATHANE • AHMET YEŞİL SANAT GALERİSİ
- KISKAÇ DARALIRKEN BÜLENT TANÖR'Ü HATIRLAMAK • 100SENE 100NESNE • CARETTA
- MERSİN'DE EVVEL ZAMAN • KADIN MAHPUSLAR, CEZALANDIRILMAMIŞ SUÇLAR • TAPTAZE
- BOKAŞI KARDEŞLİĞİ • ÇITTA • YEMEĞİN SİNEMASAL YOLCULUĞU

KÜNYE

ELLER SAYISI OCAK 2021

Katkıda Bulunanlar:

Alper Tolga Akkuş, Aysun Kaç Aydoğan,
Bediz Yılmaz, Burçak Görel, Can Gatenyo,
Demet Şaman Tarlakazan,
Galip Deniz Altınay, Kader Çetintaş,
Melike Selin Durmaz Ekenler,
Mithat Fabian Sözmen, Nilgün Yardımcı,
Nilüfer Gatenyo, Onur Aytaç, Ulaş Bayraktar

İmtiyaz Sahibi:

Ayraç Kafe Eğitim Organizasyon

Tic. ve San. Ltd. Şti. adına

Sahibi: Ulaş Bayraktar

Adres: Güvenevler Mahallesi 18. Cadde

Düzgün Sitesi C Blok Dikenliyol

33090 Yenişehir/Mersin

Telefon: 0324 422 64 14

Tasarım

Nilgün Yardımcı

Yayın Türü

Kültürhane'nin süresiz ve ücretsiz yayınıdır.

Kapak Fotoğrafı

Canan Yaşar

"Ahmet Acar - Terzi"

"Mersin 33 Usta" adlı çalışmasından.

<https://youtu.be/YwcUqpcHEk>

Basım Yeri:

Bülent Şahin Matbaa Çankaya Mah.

4738 Sk. No:18/B Akdeniz/Mersin

Telefon: 0324 238 26 49

mail: bulentsahinmatbaa@gmail.com

www.kulturhane.org adresinden dergimizin
tüm sayılarını görüntüleyebilirsiniz.

Kültürhane'nin etkinliklerinden haberdar olmak isterseniz

e-posta grubumuza üye olmak için

kulturhane@kulturhane.org

adresine bir mail

Whatsapp iletişim grubumuza üye olmak için

0543 423 42 63 nolu telefona

bir whatsapp mesajı atabilirsiniz.

Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı
ile lisanslanmıştır.

İÇİNDEKİLER

4	Kültürhane'den Kısa Kısa
5	Yumuktepe Sohbetleri > Canan Yaşar, Ustaları ve Elleri
6	Kent Rasathanesi > İhraç Fazlası Rasathane
7	Resim Okumaları > Ahmet Yeşil Sanat Galerisi
8	Hukuk Sohbetleri > Kısaç Daralırken Bülent Tanör'ü Hatırlamak
9	100Sene 100Nesne > Bir Alternatif Tarih Ansiklopedisi Çalışması
11	Bu Şeker O Şekerdir
12-13	Menü
14	Mersin'de Evvel Zaman > Ekmeğin Karneyle Dağıtıldığı Günlerde Mersin
15	Tarihte Bu Ay
16	Umutlu Dayanışma Atlası > İki Nehrin Arasında Devridaim Dayanışma
17	Hemşehrimin Hikayesi > Antik Sahaf Kitabevi
18	Caretta > Masal Değil Hakikat: 'Şehirde Yaşayarak Tarımsal Üretim Mümkün'
19	Mor Sohbetler > Kadın Mahpuslar, Cezalandırılmamış Suçlar
20	Taptaze > Yağların "İnci"si
21	Sakin Köşe > Bokaşi Kardeşliği
22	Çitta > Armudun Sapı Üzümün Çöpü Bir De Elmanın Kurdu
23	Kültürhane'de Sinema > Yemeğin Sinemasal Yolculuğu
24	Hadi Gidelim

BAŞLARKEN

**Çok yaşlandığımız bir yılın yorgunluğu,
ama yenisinin hevesiyle,
Merhaba.**

Geçen yılın meyve hasadı da var gündemimizde, yeni ürünlerin ekimi de.

Yeni yılın ilk hasadı siz bu satırları okurken yapılmış olacak. Geçen sene bir Yumuktepe Kent Sohbetleri'nde ortaya çıkan Şinasi Develi Kent Ödülü'nün ilkinin sahibi kıymetli hocamız Turan Ali Çağlar oldu.

Bir sohbetin tetiklediği bir fikir... Bir fikrin peşinde olağanüstü koşullarda bir yıl sürdürülen kolektif bir çabanın ürünü, kentin önde gelen kurumları ile işbirliği içinde hayata geçmiş oldu.

Benzer şekilde dijital Mersin Ansiklopedimiz sessiz ve derinden bu kentin belleğini kayıt altına almaya devam ediyor ve hatta başka süreçlere ilham veriyor.

Cumhuriyetin ilk asrının farklı bir muhasebesini yapmaya çalışan 100Sene100Nesne çalışması yeni yılla birlikte yola çıktı. Kültürhane'nin doğasına uygun bir şekilde uzmanı, öğrencisi, meraklısı, tanıyıyla hep birlikte yapılacak asırlık bir muhasebe böylece başlamış oldu.

Ve yeni sene, çok değer verdiğimiz bir çalışmanın ev sahipliğinde açılıyor. Sevgili Canan Yaşar'ın mahir hemşehrilerimizin yaşam hikayeleri ve zanaatlarına dair fotoğrafları hem dergimizin kapağına hem de Kültürhanemizin camekanına konuk oluyor. Yine bir Yumuktepe sohbetinin tetiklediği bir sergi fikri, yine bir hemşehri kurumun, Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'nin desteğiyle

hayata geçiyor. Serginin dayanışma boyutu bununla da sınırlı değil. 3D Dekorasyondan sevgili Seray Çelikcan büyük bir bonkörlikle askı sisteminin kurulumunu üstlendi.

Yine farklı bir denemeye giriyoruz bu sergiyle. Alışmak istemediğimiz ama katlanmak zorunda olduğumuz koşullara uyumlu bir şeyler yapma çabamızın yeni bir tezahürü.

Madem kapalı alanlarda bir araya gelemiyoruz ama bu güzelim eserleri de açık alana taşıyamıyoruz dedik ve kapalı alanda sergilenen ama açık alanda gezilen hem yalnız gezebildiğiniz, hem de dijital imkanlarla Canan hocamızın refakatini de alabileceğiniz bir format deniyoruz.

Sosyal ve kültürel tüm bu etkinlikleri elden geldiğince farklı kurumlara işbirliği içinde yapmaya çalışıyoruz. Çünkü dayanışmayı hem kurumsal hem de bireysel düzeyde sürdürmek temel gayemiz. Öyle ya sizin desteklerinizle ihtiyaç sahiplerine ulaştırdığımız sefer tası sayısı 300'ü geçmiş durumda. Elçiyiz neticede bize zeval olmaz ama elçiliğimizi mümkün kılan bu güzel dostlarımıza helal ve selam olsun, değil mi ama?

Bir yıl daha böylece başladı, o da bitecek; umarız bu zor zamanlar geçecek ve yine muhabbetle bir araya gelebileceğimiz günler gelecek. El ele, emekle...

Ulaş Bayraktar

Haberlerin başlıklarına tıklayarak etkinlik videosunu izleyebilirsiniz.

VivaMersin

Aysun Koç Aydoğan ve Ulaş Bayraktar'ın kentte yaşananları her pazartesi yerel gazeteler üzerinden değerlendirdiği VivaMersin canlı olarak Facebook'tan yayınlanmaya devam ediyor.

14 Aralık - 21 Aralık - 28 Aralık - 4 Ocak - 11 Ocak - 18 Ocak

CARETTA EKOLOJİK AHVAL

Açık Radyo'nun 25. yaşı onuruna Ömer Madra ve Ümit Şahin'i ağırladıktan sonra 2020'nin son programında Emre Dağtaşoğlu'nun halk ezgilerine kulak verdik. 2021'in ilk programında Serdar İskit ve Ulaş Bayraktar bizlerle. Antropolog Dr. Selcen Küçüküstel ise bizi ta Moğolistan'ın kuzeyine kadar götürdü.

18 Aralık - 26 Aralık - 1 Ocak - 8 Ocak - 15 Ocak

BİZE HER YER PARİS

Emre Ülker, iki bölüm boyunca bizleri Paris'in gizemlerine doğru bir yolculuğa çıkardıktan sonra şehrin aynı zamanda son 120 yıllık gelişiminin sembolü olan Paris metrosunu anlattı. Son programda ise Paris'in antik dönemi hakkında malumat edinme fırsatımız oldu.

18 Aralık - 1 Ocak - 8 Ocak - 15 Ocak

KÜLTÜRHAİNE'DE SİNEMA ÇEVİRİMİÇİ

2020 sona ererken Kültürhane'de Sinema'da yılın bilançosu çıkarıldı, bu programda Galip Deniz Altınay'a Onur Aytaç eşlik etti. Altınay'ın Serkan Çiftçi'yi konuk ettiği bölümde ise sinemamızda kabadayı tipinin temsili ele alındı.

21 Aralık - 28 Aralık

EKONOMİ-POLİTİK SOHBETLER

Ekonomi-Politik Sohbetler, 2020'ye yıl değerlendirmesi yaparak veda etti. Metin Altıok, Selim Çakmaklı ve Tolga Tören, sene boyunca üzerinde durdukları kapitalizmin krizi, ırkçılık, neoliberalizm, yeni faşizm, sınıf mücadelesi, enternasyonal mücadele ağları ve yeni dünya düzeni üzerine konuştu.

14 Kasım

SANATA DAİR

Emre Ülker, Sanata Dair'de Hasan Deniz'i ağırladı. Deniz'le fotoğrafları ve sergilerinden yola çıkarak kişisel yaratım süreci, kendine özgü çalışma biçimi ve bir sergi ya da kitabın hazırlanması esnasında işin mutfağında olan bitenler değerlendirildi.

25 Aralık

CANAN YAŞAR, USTALARI VE ELLERİ

Mithat Fabian Sözmen

<https://youtu.be/YwcUqpcHEk>

Zamana direnen zanaatların Mersin'deki ustalarını fotoğraflayan Canan Yaşar, 2020'nin son Yumuktepe Kent Sohbetleri'nde Ziya Aykın'ın konuğuydu.

Ellerinin ele verdiği insanlar vardır, çoğu emekçi, usta, kadın. Nasırlıdır, serttir, yara bere içindedir. Ekmeği taştan çıkarmanın bedelidir. Bir hayatı, acısıyla tatlısıyla, zorluklarıyla, galibiyetleriyle anlatabilir o eller.

Şairler, yazarlar geliyor aklıma, ne çok sığınmışlardır ellere. Sennur Sezer mesela:

"...Biz ellerimizden gaynı kimseden

Ekmeğ istemezdik

Korkularımız arttı sabahlara

Ellerimizi yitirirsek

Ellerimizi, ekmeğimizi."

Onurlu elleri kelimelerden de güçlü anlatmanın tek bir yolu var: Fotoğraf. İlk bakışta "Hangi uğraşın peşinde bunca yoruldu, yaralandı, güçlendi?", "Hangi zanaatın ustası bu?" diye sorduran fotoğraflar... Canan Yaşar'ın fotoğrafları.

"Mersin 33 Usta" kitabının kapağındaki o el. Yaşar o ellerin hepsini tanıyor, o elleri, ellerin ürettiklerini fotoğraflıyor, yazıyor. Mersin'in kalaycı, tenekeci, demirci, yorgancı, sepetçi, terzi gibi 33 geleksel ustasını fotoğrafladığı çalışmasını 2016'da kitaplaştırmıştı.

2020'nin son Yumuktepe Kent Sohbetleri'nde ise Ziya Aykın'ın konuğuydu.

İlk sergisi "Kaybolan emekler"den bu yana fotoğraf sevdasının peşinde Türkiye'nin birçok ilini dolaştı, birçok projeye imza attı, birçok hikâyeyi anlattı. Yaşar'ın dokunduğu herkes onun güler yüzüne ve hoşsohbetine mutlaka değiniyor. Hafize Bilgenoğlu'nun dediği gibi "Yaşar'ın insanlarla kurduğu iyi ilişkilerin iyi fotoğraflar çekmesinde önemli bir payı var." Nitekim "şans" olarak nitelediği pek çok anekdotun aslında Yaşar'ın yarattığı fırsatlar olduğunu anlıyorsunuz.

Yaşar, Aykın'ın "Ustaların ortak bir özelliği var mı?" sorusuna şöyle yanıt veriyor: "Ustaların elleri hep yaralı bereli olur. Bu onların çok usta olduklarını gösteriyor. İşlerine o kadar dalıyorlar ki mutlaka bir şekilde kendilerine zarar veriyorlar."

O ustaları yakında Kültürhane'de özgün bir sergi formatında görme fırsatı bulacağız ve Canan Yaşar anlatmaya devam edecek elleri ve ürettiklerini.

Kim bilir belki Tuncer Özmen'in yayında getirdiği öneri de bir gün gerçek olur, bir kamera takılır Yaşar'ın peşine, bir de belgeselini izleriz. Sennur Sezer'in dediği gibi, eller ellere kavuşur.

İHRAÇ FAZLASI
RASATHANE

Ulaş Bayraktar

https://www.youtube.com/playlist?list=PL8F7R7P9lxpoj57aBJZi-_1Mw0479dGt

Kültürhane Kent Rasathanesi'nin hikayesi işte bu... Biraz ihraç fazlası alışkanlığı, biraz borçluluk hissi ve işte takımdan ayrı düz kondisyon koşusu.

Önceki hayatımın sonlarına doğru üniversite büyük bir altyapı projesi için fikir çağırısı yapmıştı. Ben de bir kent rasathanesi kurulmasını önerdiğimde koca koca hocalar önce uzayla ilgili ergen espriler yapıp aklımdakileri anlatınca projeye eklemeyi kabul etmişlerdi. Birimin ismi gözlemevi oldu tabii bu arada. O proje kabul edildi; bol sıfırlı büyük bir fon geldi ama bize hiçbirisi ulaşmadı elbette.

Bu fikri belediye karnelerinin konuşulduğu bir toplantıda dillendirince ve şehir dışından gelen katılımcıların övgülerini duyunca zamanın rektör yardımcısı ve rektör adayı (düşünün ne kadar eskiden bahsediyorum, rektör seçimleri var daha) izleyen hafta bizi çağırıp bunu bir araştırma merkezi olarak kurabileceğimizi söyledi. Tabii ne kent kalmıştı, ne rasathane. Gözlemevi bile gitmiş "Bölgesel İzleme Uygulama ve Araştırma Merkezi" kalmıştı. Bu yazı için internet sayfasına baktım son faaliyet 2016 tarihli...

Üniversitenin halinin yasını tutacak değilim. Belki bu içinde bulunduğu koma hayırlara vesile olur ve geçersiz ve vaatsiz diplomalar üretme merkezi olmanın ötesine geçerek akademik ve kamusal bilgi üretme becerileri kazanmasına yarayan bir dönüşüm yaşar. Hani komadan çıkınca garip yetenekler geliştiren hastalar vardır ya, belki de öyle bir uyanma. Kim bilir?

Üniversiteye dönmeyi ve üniversitede böylesi bir dönüşümün ya-

şanmasını bekleyecek değiliz elbette. Kendi adıma elimden geldiğince eski alışkanlıklarımı, belli bir ritimde sürdürmeye çalışıyorum.

Öyle ya kariyerimin en verimli olabileceğim döneminde, akademik açıdan belli bir olgunluk, özgüven ve alışkanlık kazanmış, farklı ulusal ve uluslararası ağlarda sözümü söyleme, fikrimi geliştirme şansı bulmuşken, üniversiteden ihraç oldum.

Ama ihraç fazlası oldum diye bu çabalardan tamamen vazgeçemedim. Çünkü burslarla okudum ben; bu birikime ve deneyime sahip olmamı sağlayan kamusalığa borcum var hala.

Kültürhane'nin var oluş sebeplerinden biri aslında işte o kamusal işlevi sürdürme inadımız. Kültürhane Kent Rasathanesi programı da bunu yapma biçimlerimizden biri. Kente dair Mersin'de, Türkiye'de ve Dünya'da ne olup bittiğini izlemek için bir vesile. Kentlerde ve kentlere dair olan biteni paylaşmak, bunlar hakkında düşünüp, yorum yapmak ve birilerine ilham vereceğini, yol göstereceğini umarak başlamıştım programa.

30'a yakın haftadır her programda Mersin'den yola çıkıp, dünyanın dört bir yanından kentsel politikaları, ilginç pratikleri paylaşmaya çalışıyorum. Daha bizde gündeme bile gelmemiş konulardan haberdar olalım, baş etmeye çalıştığımız benzer sorunlara dair farklı yaklaşımları ve çözüm önerilerini görelim istiyorum. Toplu taşımadan konut politikalarına, sosyal yardımlardan, kamusal alanlara kadar birçok alanda çok farklı alanlarda her hafta bir düzine haberi ve deneyimi paylaşmaya çalışıyorum. Belki birilerinin kulağına biraz kar suyu kaçır umuduyula.

Kültürhane Kent Rasathanesi'nin hikayesi işte bu...

Biraz ihraç fazlası alışkanlığı, biraz borçluluk hissi ve işte takımdan ayrı düz kondisyon koşusu.

GELECEĞİ İÇİNE SİĞDIRAN MEKAN:
AHMET YEŞİL SANAT GALERİSİ

Burçak Görel

<https://youtu.be/JZldm3T6Tcs>

Yeşil'in "40 yıllık sanat yaşamımın en büyük ödülllerinden biri" dediği Ahmet Yeşil Sanat Galerisi'nde, sanatla geçen bir hayatın hikayesini, galerinin kuruluşunu, yaşayan sanat mekanları yaratabilmenin sırrını dinliyoruz.

Mekân, boşluğun anlam bulmuş hali; bazen uçsuz bucaksız bir boşluk, bazense kendi sınırları olan dört duvar. Mekânı üzerine inşa edildikleri zemin ve taşıdıkları anlamlarla düşündüğümüzde yalnızca fiziksel alanlar olarak düşünmek mümkün değil. Her bir mekân amacı ve anlamıyla farklı birçok şeye hizmet ve tanıklık ediyor. Biz de böylesi bir mekânın içindeyiz. Yeni bir mekânın doğuşuna, tarihi bir emeğin ve muradın ilk adımlarına tanıklık ediyoruz. Veli Mert'in sözleriyle...

"Şimdiyi o kadar genişletelim ki, içine gelecek sığsın"

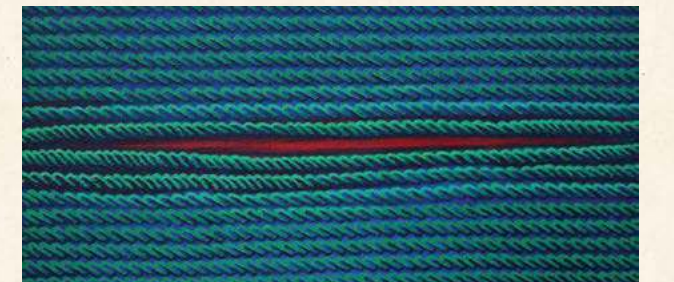
Kültürhane Resim Okumaları'nda ressam Veli Mert'in konuğu sanatta ve yaşamda sınır tanımayan Mersinli ressam Ahmet Yeşil. Yeşil'in "40 yıllık sanat yaşamımın en büyük ödülllerinden biri" dediği Ahmet Yeşil Sanat Galerisi'nde, Yeşil'in sanatla geçen bir hayatın hikayesini, galerinin kuruluşunu, yaşayan sanat mekanları yaratabilmenin sırrını dinliyoruz.

Ahmet Yeşil Sanat Galerisi, yaşayan bir sanatçıdan aldığı isminin kıymeti ve kentin sınırlarını aşan sanatsal değeri ile Yenışehir Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi içinde meraklılarının ziyaretine açık. Bu günlerde duvarlarını Veli Mert'in küratörlüğünü yaptığı, şimdiye dek benzeri çok görülmemiş bir Ahmet Yeşil Sergisi dolduruyor.

Galeri, benzerine nadir rastlanacak bir şekilde belediye meclisinde yer alan tüm partiler tarafından oy birliğiyle alınan bir kararla hayata geçmiş. Mert kuruluş hikayesi itibarıyla sanatın birleştirici ve siyaset üstü gücünü gösteren bu mekânı "Bir galerinin açılışı değil, bir potansiyelin var oluşu" diyerek anlatıyor. Bu öyle bir potansiyel ki, içine bir gelecek sığacak. Bir pratiği sürekli tekrar ederek, her tekrarda bir fark yaratarak bu mekânı bir özneye dönüştürecek. Üstelik bunu Ahmet Yeşil'den habersiz bir Ahmet Yeşil ile yapacak. İsmi yavaşça terk etmiş bir Ahmet Yeşil. Önce bir resme, sonra bir mekâna ve en son bir binaya...

Evet bir bina. İçine geleceği sığdırmaya niyetli bu çabanın ilk müjdesi tohumları henüz atılmaya başlamış, Mersin'de hayata geçecek bir sanat galerisinin habercisi. Yaşayan sanat mekanlarına bir yenis Çamlıbel'de bulunan, Mersin'in tarihi yapılarından Arman Apartmanı'nda ekleniyor; "Halatların Ressamı" Yeşil'in kuruculuğunda hayat bulmaya hazırlanıyor.

Yaşayan mekanlar, aynı zamanda yaşatılması gereken mekanlar. Sanatçı toplumundan, sanat toplumuna giden basamaklar... Umalım ki bu basamakları çıkıp sığdıralım geleceği şimdiye. Ve Yeşil'in galeriye ilk girdiğinde hissettiği gibi; "güneş doğsun içimizde".

KISKAÇ DARALIRKEN BÜLENT TANÖR'Ü HATIRLAMAK

Onur Aytaç

<https://youtube.com/playlist?list=PL8F7R7P9lxJqe6Xa09mizdHv7ku3DcR4E>

Sivil alan daralıyor, sıra başka kişilere ve başka yerlere geliyor. "Hukuk Sohbetleri"ne katılanların enseyi karartmaması dileğiyle...

Bir sene biterken genellikle ufak bir burukluk olur, o seneye beraber yaşananlar da gidecekmiş gibi bir uğurlama havası eser. Bu hava burukluk yaratmak şöyle dursun kutlama tadında yaşandı bu sene. Malum Covid-19 ve uğurlanan seneye beraber virüsten kurtulmaya dair umut... Yıllardır her sene sonuna doğru gerçekleşen bir başka şey de anayasa hukukçusu Prof. Dr. Bülent Tanör anmaları. Bu yıl pandemi nedeniyle çevrimiçi yapılan bu toplantı "öğrenci paneli" şeklinde düzenlendi. Hocanın ölümünün 18. yıl dönümünde unutulmayacak olan esas gelişme ise "Bülent Tanör

Belgeseli"! Tanör'ün hem özel hayatına hem de mesleki yaşantısına dair bilgiler içeren ve tanıklıklara dayalı söyleşilerden oluşan bu belgeseli, aynı zamanda Hukuk Fakültesi öğrencisi olan yönetmeni Batikan Erkoç ile konuştuk. SODEV (Sosyal Demokrasi Vakfı) Genç desteğiyle böyle bir projenin hayata geçirilebildiğini belirten Erkoç, süreci tüm samimiyetiyle aktardı. Böylece Aralık'taki "Hukuk Sohbetleri"nde yine senenin sonuna denk gelen ve Dünya İnsan

Hakları Haftası olarak kabul edilen 10 Aralık haftası bağlamında insan hakları alanındaki çalışmalarını tanıyan Prof. Dr. Bülent Tanör'ü konuştuk.

2020'yi yolcu etmeden hemen önce yaşanan bir diğer gelişme de "Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Önlenmesine İlişkin Kanun" oldu. 26 Aralık'ta yasalaşan bu düzenlemeyle beraber kamu makamlarına sivil toplumun sesini kısıtmaya yönelik pek çok yetki verildi. Mal varlığını dondurmada faaliyetlerin durdurulmasına kadar pek çok yetki içeren düzenlemede OHAL ile birlikte adını sıkça duyduğumuz kayyum atama da var. Demokrasiyi zamanında sandık da sandık diyerek yalnızca seçimden ibaret gören, öyle bir alana sıkıştırmaya çalışan iktidarın ihtiyaç duydukları arasında bu "araç" bile kalmadı artık. Anayasaya ve uluslararası sözleşmelere aykırı hükümler barındıran bu kanunu Ocak'taki "Hukuk Sohbetleri"nde Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nden Avukat Zelaya Pelin Doğan ile masaya yatırdık.

Sivil alan daralıyor, sıra başka kişilere ve başka yerlere geliyor. Belediyelerden üniversitelere kadar son yıllarda pek çok kuruma yönelik olarak karşımıza çıkan kayyum atamalarında sıra sivil toplum kuruluşlarına gelmiş gibi gözüküyor. Bülent Tanör'ün de aralarında olduğu 1402'liklerin üniversiteden uzaklaştırılmasından yıllar sonra sıra bir başka anayasa hukukçusu, Tanör'den kendisiyle haberdar olduğum hocam Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu'nun da dahil olduğu Barış için Akademisyenler'e gelmişti. Ne var ki tüm bu devamlılığa rağmen benim de hasbelkader biraz mürekkep yalamamı sağlayan ve esas süreklilik arz eden şey ise "Tanör Etkisi". 2021'in bu etkinin artarak yayılacağı bir yıl olması ve "Hukuk Sohbetleri"ne katılanların enseyi karartmaması dileğiyle...

BİR ALTERNATİF TARİH ANSİKLOPEDİSİ ÇALIŞMASI

Bediz Yılmaz

<https://visitmy.bio/100sene100nesne>

Cumhuriyet'in 100 yılı, Türkiye'yi öncesiyle sonrasıyla baştan sona ele almak için iyi bir fırsat. Ansiklopedi yazımı ise iddialı bir çaba; zira tanımı gereği bir ansiklopedi her şeyi detaylı bir biçimde ele alma çabasının cisimleşmiş halidir. Sizleri bu süreçte bizlerle birlikte yol almaya, bu duvarın tuğlalarını birlikte örmeye davet ediyoruz.

Evet, bu bir alternatif tarih ansiklopedisi çalışması, iki yıl sürececek bir proje; ama bildiğimiz ansiklopedilerden farklı olacak. İlk olarak, nesneler merkezde olacak, Türkiye'nin toplumsal tarihini belirlediğimiz nesnelerin hikâyeleri etrafında anlatacağız. İkincisi, klasik ansiklopedilerde olduğu gibi baştan tayin edilmiş madde/yazar çiftleri yerine geniş kapsamlı bir sosyal medya süreci sonrasında önce nesneler belirlenecek, sonra da yazarlar. Bir başka deyişle, hangi maddelerden oluşacağı da, maddelerin içerikleri de büyük ölçüde kolektif katılımı olacak, ama yine de her maddenin bir nihai yazarı olacak. Son olarak, günümüzün dijital dünyasına uygun olarak en son çıktı basılı değil sanal bir materyal olacak; yine de toplanan bilgi ve belgelerin, hatta nesnelerin sergilendiği 'gerçek' bir ortamın hayalini kurmuyor da değil.

Cumhuriyet'in 100 yılı, Türkiye'yi öncesiyle sonrasıyla baştan sona ele almak için iyi bir fırsat. Ansiklopedi yazımı ise iddialı bir çaba; zira tanımı gereği bir ansiklopedi her şeyi detaylı bir biçimde ele alma çabasının cisimleşmiş halidir. Siyasi tarihten sanata, toplumsal hayattan ekonomiye, kültüre, tarıma, eğitime, toplumsal cinsiyet kalıplarına... velhasıl bir toplumun 100 yılının tüm katmanlarını ve tüm zamanlarını her veçhesiyle ele alan bir çalışma kaleme almak mümkün mü? Bunun mümkün olmaması iddiamızı daha gerçekçi tutmaya sevk ediyor bizi. Ve diyoruz ki; anlatımımızın odağına, toplumsal hayatın her anını betimleyen, biçimlendiren, anlamlandıran nesneleri koyar ve onları geçirdikleri dönüşüm ve taşıdıkları süreklilikler açısından incelersek, zamanları, mekânları ve olayları çok daha derinlikli bir şekilde anlayabiliriz. Bu anlamda nesneler birer merceğe görevini görüyor; öznenin yerine merkeze nesne geldiğinde, anlatının da anlatıcının da dili ve bakışı ister istemez değişiyor. Birbirleriyle hiç ilgisi yokmuş gibi görünen olaylar bağlanıyor, farklı dönemlerden kişiler aynı hikâyede yer alabiliyor... Örneğin, Cemal Süreya'nın Afyon Garındaki adli şii-

rinde "Afyon garındaki küçük kızı anımsa, hani / Trene binerken pabuçlarını çıkarmıştı" dizelerinde anlattığı küçük kızın hikâyesi ile Soma'daki patlamadan sonra kendisini hastaneye götürecek olan sedyeyi kirletmemek için çizmelerini çıkaran işçinin hikâyesi birleşiyor. Gezi sonrası sokağa maskeyle çıkmanın suç delili sayılması ile Covid günlerinde maskesiz çıkmanın cezai yaptırıma tabi olmasını aynı cümle içinde düşünmek mümkün oluyor. Şapkanın hikâyesi sadece şapka hikâyesi midir, koskoca bir siyasi tarihi mi anlatır? Battaniye neden bazılarımızın aklına soğuk kış gecelerinde bizi ısıtan bir eşyayı getirirken, bazıları için evdeki ışık görülmesin diye camlara gerilen kalkan, bazıları içinse parçalanmış bedenlere sarılan bir örtüdür?

Düşündükçe aklımıza başka örnekler, hikâyeler geliyor, heyecanlanıyoruz; sizlerden gelecek olanları hayal ettikçe daha da heyecanlanıyoruz. Bu yüzden sizleri bu süreçte bizlerle birlikte yol almaya, bu duvarın tuğlalarını birlikte örmeye davet ediyoruz. İlk etapta sosyal medya hesaplarımızdaki paylaşımlara yanıtlar vererek, tartışmalara aktif katılarak nesneleri belirleme sürecine katılmanızı; 100 nesne belirlendikten sonra da web sitemiz üzerinden bu nesnelere dair tanıklık, belge hatta fiziksel objeleri bizlerle paylaşmanızı bekliyoruz. Milattan önce 1. yüzyılda yaşamış Ovidius'un çağrısıyla bitirelim davet mektubumuzu: insanlığın çok eski bir çabası bu, dönüşümleri anlamak...

Anlatmak isterim yeni biçimler alışı

Değişen nesnelerin, sizin işiniz bunlar,

Yardım edin bana başladığım işde ey tanrılar.

Ulaştıran bu türkümü doğanın kaynağından

Günümüze.

Ovidius, Dönüşümler, Çev. İsmet Eyüboğlu, Payel, 1994.

(Aktaran, Ahmet Ersoy, https://www.Sharfileer.com/zorabadda-sozun-donusumu-ve-bitisi/)

Sipariş üzerine size özel

POĞAÇA
1kg 30 tl

**HAVUÇLU
KEK**
45 tl

**GLUTENSİZ
KEK**
45 tl

**ELMALI
KURABIYE**
1kg 45 tl

Sipariş için | 0324 422 6414 | [kulturhane.mersin](https://www.kulturhane.org.tr/etkinlikler/atolyeler/208-emegin-dostlugun-hemsehriligin-dayanismanin-resmi)

Ulaş Bayraktar

<https://www.kulturhane.org.tr/etkinlikler/atolyeler/208-emegin-dostlugun-hemsehriligin-dayanismanin-resmi>

Eskiden iadeli taahhütlü mektup gönderilirdi. Posta adresine ulaştığında size de bir küçük kağıt iade olunurdu. İşte bu şekeri yardımınızı sahiplerine ulaştırma taahhüdümüzün iadesi olarak kabul etmenizi umarız.

"Bu bir sefer taşı değildir"* demiştik hatırlarsınız...

Aynı şekilde bu da bir "şeker" değildir. Çünkü bu basit bir şeker görünümünde büyük bir dayanışmanın ifadesidir.

Artık malumunuz; Aralık başından beri 250'ye yakın sefer taşıni özene bezene, atıksız olarak hazırladık ve talep edenlere ellerimizle ulaştırdık.

Fakat ne mutlu ki kendisi doyarken, hemşehrisini aç komaya gönlü razı gelmeyen pek çok da dostumuz var. Onların da desteği ile 100'den fazla günlük menüü en temel gıda gereksinimlerini karşılamakta zorluk çeken hemşehrilerimize ilettik.

Kimler yok ki bu hafta içi yemek desteğinden faydalananlar arasında: Yemek yiyebilmek için tarikat yurduna kayıt yaptırmayı düşünen İran Azerisi öğrenciler, yapayalnız yaşayan Suriyeli yaşlı bir çift, mahallemizin evsizleri...

En zoru Suriyeli yaşlı çiftimize ne yaptığımızı anlatmaktı. Belli ki savaşın vahşetinden kaçıp kentimize sığındıklarından beri her daim tedirginlikle yaşıyorlar. İlk birkaç gün anlayamadılar onlara düzenli yemek getireceğimizi. "Yani her gün mü getireceksiniz?" diye sorma ihtiyacı duydu sonra. "Evet" dedik. Ertesi gün "Kızılay'dan mısınız?" diye sordu. "Yok" dedik "Kafeyiz biz." Ertesi gün artık içice alışmıştıkt birbirimize; "Kebap da olacak mı?" diye espri yapacak kadar yakın hissetmişti.

BU ŞEKER O ŞEKERDİR

Ve sonra her akşam yemekleri aldıktan sonra içeri girip, bir şeker getirmeye başladı, sınırsız minnet ifadeleri ile.

İşte bu şeker, o şekerdir.

Hiç tanımadığı, bilmediği hemşehrilerine bizim vesilemizle yardımını, desteğini esirgemeyen dostlarımıza, hemşehrilerimize yollanan, emaneten bizde kalan şeker.

Bizi de büyük bir açmazdan kurtardı bu şeker. Çünkü yemekleri iletirken, fotoğraf çekip, biz kasım kasım kasılırken, dayanışma kurduğumuz insanların reklam malzemesi olmalarını elbette hiç istemedik.

Ama bilinsin de istiyorduk. Askıya bıraktığınız menüler tam da ihtiyaç duyanlara ulaşıyor, çok çok makbule geçiyor.

Ve bu küçücük şeker imdadımıza yetişti. Eskiden iadeli taahhütlü mektup gönderilirdi. Posta adresine ulaştığında size de bir küçük kağıt iade olunurdu. İşte bu şekeri yardımınızı sahiplerine ulaştırma taahhüdümüzün iadesi olarak kabul etmenizi umarız.

Ve bu dayanışmanın devamı için tüm dostlarımızı sefer taşı askılarımızı boş bırakmamaya davet ediyoruz. Çünkü maharet, malum, tek seferli yardımda bulunmak değil daimi bir dayanışmayı canlı tutabilmekte.

Desteğini esirgemeyecek dostlarımızın 90 543 423 42 63 nolu whatsapp hattından bizimle iletişime geçmesini bekliyoruz.

menü

Atıştırma Alkılar

- Kaşarlı tost12₺
- Beyaz Peynirli Tost12₺
- 3 Peynirli Tost13₺
- Karışık Tost15₺
- Peynirli Sandviç15₺
- Peynirli / Jambonlu Sandviç16₺

Makarnalar

- Domatesli Makarna 20₺
- Kremalı Peynirli Makarna 20₺
- Kremalı Mantarlı Makarna 20₺

Salatalar

- Akdeniz 20₺
- Ton Balıklı 26₺
- Hellim Peynirli 26₺
- Kinoa Salatası 26₺
- Karışık Baklagil Salatası 26₺

Omletler

- Mantarlı Omlet 15₺
- Otlı Omlet 15₺
- Peynirli Omlet 15₺

Tuzdular

- Günün Böreği 10₺
- Poğaç (Adet) 3₺
- Kurabiye Tabağı 8₺

Glutensiz Lezzetler

- Şekersiz Glutensiz Kek 9₺
- Glutensiz Poğaç 3₺

Tatlılar

- Mozaik Pasta 15₺
- Tiramisu 15₺
- Cheesecake 19₺
- Günün Keki 9₺
- Magnolia 15₺
- Elmalı Kurabiye 3₺

Soğuk İçecekler

- Menta Gazoz 5₺
- Limonata 13₺
- Erikli Limonata 13₺
- Reyhan Şerbeti 9₺
- Smoothie 13₺
- Muzlu Süt 14₺
- Sade Soda 5₺
- Meyveli Soda 6₺
- Churchill 7₺
- Su 2,5₺

Kahveler

- Türk Kahvesi 10₺ - 14₺
- Demleme Kahve 12₺
- Zapatista Kahve 15₺
- Americano 12₺
- Espresso 12₺
- Cappuccino 14₺
- Caffe Latte 14₺
- Latte Macchiato 14₺
- Buzlu Kahve 14₺

1 gün önceden sipariş verdiğinizde kurabiye, kek ve pastalarınızı seve seve hazırlarız.

Sıcak İçecekler

- Sahlep 14₺
- Sıcak Çikolata 14₺
- Ballı Tarçınlı Süt 14₺

Çaylar

- Hopa Çay 4₺ - 6₺
- Bitki Çayları 13₺
- Ada Çayı 13₺
- İhlamur 13₺
- Yeşil Çay 13₺
- Kış Çayı 13₺

ALASIYA KAHVE KARTLARI

Kültürhane'de artık kahvelerin tadı farklı...

Sizi taze çekilmiş buram buram kokan kahve çekirdeklerinin enfes kokusuyla, lezzetli kahve çeşitlerimizi tatmaya davet ediyoruz. Nefis kahvenin kokusunu alır gibiyse, siparişleriniz için hazır olduğumuzu söyleyelim...

10 kahve için hazırlanan Alasiya Kahve kartlarımızla 'veresiye' ilişkisini tersine çeviriyoruz.

Bu kartlarla kahvelerinizi peşinen alabilir, hediye edebilir ya da ihtiyacı olanlar için askıya bırakabilirsiniz. Kartınızın karşılığında ikramımız olan 11. kahvenin tadını çıkarmaya ayrıca bekliyoruz...

Dikkat bu kartla alacağınız kahve 40 yıllık hatır, sımsıcak dayanışma ve sonsuz umut ihtiva eder

MERSİN'DE EVVEL ZAMAN

EKMEĞİN KARNEYLE DAĞITILDIĞI GÜNLERDE MERSİN

Mithat Fabian Sözmen

Ocak 1942'de ekmek karneyle dağıtılmaya başlandı ancak 2. Dünya Savaşı'nın ülkede ve Mersin'de zorlaştırdığı daha pek çok şey vardı.

22 Ocak (İkinci Kanun) 1942'den bir Yeni Mersin gazetesi haberi: "Doktor Hayri Toloner'in bacağı az kalsın kırılıyordu."

2. Dünya Savaşı'nın en çetin günlerinde, gazetenin birinci sayfası her gün savaş gelişmelerine dair havadislerle doluyken insan "Bu da haber mi?" ya da "Başka derdiniz mi kalmadı?" diye düşünebilir. Olsun biz okumaya devam edelim: "Geç vakte kadar Halkevi'nde çalışan Toloner işlerini bitirdikten sonra evine giderken caddenin ışsız olmasından ve yağmur sularının lağıma akmasını temin eden delik kapağının açık olmasından dolayı bir ayağı deliğe gir-

miştir... Civardan yetişenler tarafından kurtarılan Toloner evine götürülmüştür..."

Herhalde münferit bir olay, münferit bir ışsız cadde, münferit bir açık lağım kapağıdır. Değil mi?

Oysa bir gün önce Yeni Mersin, yine "Stalin"li, "Ruzvelt"li, "Çörcil"li mühim savaş haberlerinin yanında şöyle bir makale yayımlamış: "Şehrin birçok caddesi ışsız."

Öğreniyoruz ki bir haftadan uzun süredir devam eden bir ışsızlık hali var.

1942 İkinci Kanunu, 2021 Ocak'ı gibi de değil, soğuk, yağmurlu, çamurlu... 4 Ocak tarihli habere göre şehre 30 yıl aradan sonra kar yağmış. 8 Ocak tarihli habere göre "soğuk havalar narenciye ağaçları üzerinde ehemmiyetli tahribat yapmış", "portakal, limon, mandalina mahsulünün yüzde 80'i mahvolmuş", "Mersin'in sene-lerden beri toprağa büyük bir hevesle döktüğü sermaye ve emeğin büyük bir kısmı kaybedilmiş."

Zor günler ama maalesef daha da zorlaşacak. Ocak 1942 aynı zamanda ekmeğin karneyle dağıtılmaya başlandığı mevsim. 13 Ocak tarihli gazetede Belediye Başkanvekili Şefik Ergündüz, "ihtiya-cından fazla ekmek alanları ve bazı evlere fazladan ekmek veren fırınları" uyarıyor. 22 Ocak'ın gazetesi evinde unu ve buğdayı olan-ların beyanname vermesi zorunluluğunu ilan ediyor. Nihayetinde 29 Ocak'ta Mersin'de ekmek karneyle verilmeye başlanıyor, eksik ekmek çıkaran fırınlar cezalandırılıyor.

Zor günler, ekmek bile sayılı ve Türkiye savaşa girmese de 2. Dün-ya Savaşı'nın koşullarından etkileniyor. Işıksız caddeler bunun bir sonucu. Üstelik ülkenin savaş nedeniyle yaşadığı tek askeri kaybın, 23 Haziran 1941'de Mersin açıklarındaki Refah Faciası'nda vuku bulduğunu hatırlatalım.

2. Dünya Savaşı ile kıyas kabul etmez elbette ama Covid-19 gün-leri de kolay geçmiyor. Resmi rakamlara göre Türkiye'de şu aralar her gün 150-200 insan ölüyor. Her gün Refah Faciası'ndaki kadar insanı kaybediyoruz yani. Diğer kısıtlamaların etkilerini karneyle ekmekten dahi ağır yaşayanlar var. Şükredelim demiyorum ama bu zorlukların biricik olmadığını hatırlayalım. Kültürhane gibi dayanışmamızı paylaşabileceğimiz mekânların varlığı düne göre avantajımız. Enseyi karartmadan yola devam.

TARİHTE BU AY / OCAK

3 Ocak 1922

Mersin, Türk askerine teslim edildi.

20 Ocak 1925

Atatürk ve eşi trenle kente geldi ve 11 gece konuk olduktan son-ra Silifke'yi ziyaret etti.

Ocak 1939

Güneş Sineması açıldı..

29 Ocak 1942

Ekmek kartla verilmeye başlandı.

8 Ocak 1943

Varlık Vergisi mükelleflerinin borcu tamamen ödendi.

30 Ocak 1943

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile İngiltere Başbakanı Winston Churchill, Yenice'de 2. Dünya Savaşı'nı ilgilendiren kritik bir me-sele için toplandı.

7 Ocak 1957

Limanın temeli ve lise pavyon binası törenle açıldı

25 Ocak 1971

Özel Akdeniz Hastanesi açıldı.

27 Ocak 1974

TRT Çukurova ve Mersin'de haftada üç gün paket yayınlı sey-re-dilmeye başlandı.

3 Ocak 1985

Kurtuluş Bayramı 3 Ocak'ta kutlanmaya başlandı. Daha önce 5 Ocak'ta kutlanıyordu.

3 Ocak 1987

35 bin konutluk Güneykent projesinin temeli atıldı.

3 Ocak 1987

Mersin Serbest Bölgesi resmen açıldı

25 Ocak 1989

Akdeniz Gübre Sanayi fabrikasında işçilerin grevi nedeniyle üre-tim durdu.

3 Ocak 1994

Demokrasi ve Barış Anıtı, figürü değiştirilerek yeniden açıldı.

İKİ NEHRİN ARASINDA DEVİRDAİM DAYANIŞMA

Mithat Fabian Sözen

<https://www.youtube.com/playlist?list=PL8F7R7P9lxr94rLFMgPazmS913p4ocU->

Umutlu Dayanışma Atlası'na Ege'nin karşı kıyısından konuk olan Hristo Korolis, Mezopotamya Dayanışma Okulu'nun hikâyesini ve "Zaman ve Dayanışma Bankası" sistemini nasıl işler kıldıklarını anlattı.

70'lerine merdiven dayamış bir kadın. Üç çocuğunun parasız şekilde okuyup üniversiteyi kazanması adına emek verdiği Dayanışma Okulu'na artık kendisi için geliyor. İspanyolca derslerine giriyor ve İspanyol Edebiyatı okumak istediğini söylüyor. Aldığı derslerin karşılığında okulun sekreterliğini üstleniyor. Artık üniversite öğrencisi olan çocuklarından biriye okulun öğretmen kadrosuna katılmış, başka gençlerin hedeflerine yardımcı olmak için ders veriyor...

Yunanistan'ın başkenti Atina'ya bağlı Moshato'da yer alan Mezopotamya Dayanışma Okulu'nun (MDO) mümkün kıldığı bu devridaimde adını hiç anmadığımız bir şey var: Para. Bu anekdotu bizlerle paylaşan Bediz Yılmaz'ın vurguladığı gibi okuldan faydalanmış bir

genç zorunda olmasa da "borcunu" ders vererek ödemeyi seçiyor. Aslında "borç" ödemiyor, mevcudun dayatmalarına meydan okuyan bir toplumsal yapıyı işler kılıyor. Yılmaz'ın dediği gibi bu döngü bir mahalle duygusu yaratıyor: Parasal değil ancak toplumsal bir bağ, birlikte yaşadığın insanlara karşı sorumluluk hissi.

Umutlu Dayanışma Atlası'na Ege'nin karşı kıyısından konuk olan Hristo Korolis, Mezopotamya Dayanışma Okulu'nun hikâyesini ve "Zaman ve Dayanışma Bankası" adı verilen bu sistemi nasıl işler

kıldıklarını anlattı.

Öncelikle belirtelim, okulun adı Mezopotamya çünkü Mezopotamya Yunanca "iki nehrin arası" demek ve Moshato, Kifissos ve Ilissos nehirlerinin arasında bulunuyor. Okul, ülkenin başına ekonomik açıdan büyük dertler açan 2004 Atina Yaz Olimpiyatları'nın hızlandırdığı neoliberal dönüşümden rahatsız olan kentlilerin yerel bir inisiyatifi olarak 2003'te kuruldu.

"Panayır kapitalizmi" olimpiyatların tüm ulus için bir festival olduğu yanılgısını sol partilere dahi kabul ettirmişken Moshato'da güçlü bir direnç ve dayanışma refleksi açığa çıktı. Uzun süredir bir göçmen ülkesi olan ve bu halin farklı yansımalarını barındıran Yunanistan'da göçmen düşmanlığına, milliyetçiliğe karşı mücadele etti.

Kapitalist talan ilerleyen yıllarda gemi ayağı aldı ve ülkenin iflasına varılan süreçte MDO da yerel bir aktör olmaktan çıkarak ulusal nitelik kazandı. 2011 Sıntagma Meydanı eylemleri ve sosyal medyanın hayatlara girmesi MDO'nun biçim değiştirmesinde önemli rol oynadı. Sıntagma'dan etkilenenler, aşağıdan demokrasi, eşitlik gibi taleplerinin MDO'da halihazırda işlediğini gördü ve kendi deneyimleriyle bunu geliştirdi. Aynı yıl "Zaman ve Dayanışma Bankası" hayata geçirildi.

"Toplum birlik halinde işlemesi gereken bir yapıdır", "Temel ihtiyaç herkesin ihtiyacıdır" diyen Korolis'in bu vurgulan önemli. Çünkü yine Korolis'in ifadesiyle "Zaman Bankası sistemi eğer çevrenizdeki insanların gerçek ihtiyaçlarına dayanmayan bir şekilde yürütülürse kolaylıkla neoliberal bir deneye dönüşebilir." MDO ise yalnızlaştıran, bölen, parçalayan, yutan neoliberal rüzgarın karşısında halkın "değiş-tokuş eden" ve "topluma geri veren" bir sistemle nasıl dayanışma araçları üretebileceğinin güzel bir örneği.

KENDİ HİKAYESİNİ KENTLE KURAN BİR MEKAN ANTİK SAHAF KİTABEVİ

Melike Selin Durmaz Ekenler

<https://youtu.be/qV5fXiL9Qlk>

Aynı kitabı okuduğumuzu fark eden bir öğretmen sandalyesini alıp oturduğum masaya yanaşmıştı da kitaba, anneliğe ve kente dair uzun uzun sohbet etmiştik. İmza gününe gittiğim bir yazarı dinlerken ise, gözlerimi yazardan değil de dinleyenlerden alamamıştım. Bu şehri kimlerle paylaşıyordum meğer?

Herkesin sevdiği, uğramaktan keyif aldığı bir kitabevi mutlaka olmuştur. Benim oldu. Beni yaşadığım yerle barıştıran, her uğradığımda yeni yazarlarla ve yayınlarla tanıştıran, kimi zaman içimi döküp üzerine tavsiye edindiğim kitaplarla ve diğer okurlarla buluşturan bir yer burası. Tarsus'un, bu kadim kentin son 25 yılına tanıklık etmiş ve kentlisiyle bağ kurmuş Antik Sahaf Kitabevi'nin ben de son 5 yılına tanık oldum diyebiliriz. Bu nedenle geçtiğimiz aylarda Kültürhane'ye eşlik ederek kitabevinin kurucusu İsmail Kün ile "Hemşehrîmin Hikayesi" vesilesiyle biraraya geldik. Kitabevinin hikâyesiyle birlikte Tarsus'u hem tarihi ve kozmopolit bir kent hem de bir taşra olarak dinledik ondan. Türkiye'de kitapların, yayıncılığın ve okurların hallerini, kentin ve kitabevinin iç içe geçen hikâyeleri eşliğinde konuştuk.

Yaşamına sahaflıkla başlayan kitabevi kentin içerisinde bir kaç defa yer değiştirmiş. Her defasında kitaplardan daha iyi anlamayı ve bir yandan da kente dair neler yapılabileceğini aramayı bırakmayan bir yolculuk olmuş bu yer değişiklikleri. Zaman içerisinde kendi okur gruplarını oluşturmuş, kitap sohbetlerini biriktirmiş, yazar buluşmaları düzenlemiş ve özellikle çocuk edebiyatına ve okurlarına özenle yer açmış.

İsmail Abi bir sohbetten hatırladığı kalan "yazarlar akrabadır" sözünü "okurlar da akrabadır, hatta aynı kitabı okuyan okurlar daha da yakın akrabadır" şeklinde yorumlarken burasının kentin okurlarınca önemli bir buluşma noktası haline geldiğini hatırlatıyor. Kitabevindeki karşılaşmalar bu anlamda önemli. Özellikle son yıllarda mekanın yan dükkânı da dahil ederek genişlemesi, kafenin eklenmesi buluşmalara renk katmış. Bir defasında hatırlıyorum da aynı kitabı okuduğumuzu fark eden bir öğretmen sandalyesini alıp oturduğum masaya yanaşmıştı da kitaba, anneliğe ve kente dair

uzun uzun sohbet etmiştik. İmza gününe gittiğim bir yazarı dinlerken ise, gözlerimi yazardan değil de dinleyenlerden alamamıştım. Bu şehri kimlerle paylaşıyordum meğer? Kimi zaman bir dinletiyeye ya da mini bir tiyatro gösterimine mekan olan bu alan şimdilerde duvarları tamamen çocuk kitaplarıyla bezeli mutlu bir köşesi kitabevinin. Antik Sahaf'ın bir diğer yoldaşı Aydın Abi'nin önerileri olmadan bu kitapların arasından çıkamıyoruz genelde.

Son vermeden;

Bir varmış bir yokmuş, vaktiyle kadim bir kentin orta yerinde bir kitabevi yaşarmış.

Günlerden bir gün çocuk okurlarına güvenip haftada 3 lira takistile kitap satışı yapmaya karar vermiş. Yetişkinler kahkahalarla gülmüşler bu karara, belki de deli demişler. Ama bu sayede yeni yeni dünyalar keşfeden o çocuk okurlar zaman içinde büyümüş, yaşadığı taşradan çıkmış, büyük kentlere, üniversitelere ve yayınevlerine varmışlar. O çocuklar gittikleri yerlerde hep hatırlamışlar bu kitabevini. Bunun gibi pek çok hikâye biriktirmiş 25 yılda Antik Sahaf Kitabevi. Nicelerine...

MASAL GİBİ HAKİKAT: 'ŞEHİRDE YAŞAYARAK TARIMSAL ÜRETİM MÜMKÜN'

Alper Tolga Akkuş

<https://youtube.com/playlist?list=PL8F7R7P9lxJpMRiAOKQqU4mG-ndEIKJ20>

Bir varmış bir yokmuş. Bir zamanlar Mersin adında bir şehirde biri müzisyen diğeri akademisyen toprağa gönül vermiş iki insan yaşarmış. Ahh ah dermiş ikisi de, "Ne vardı bir imkan olsa da kendi gıdamızı kendimiz üretebilsek. Hem biz hem çevremiz hem bizden gıda talep edenler sağlıklı, mis gibi ürünlere kavuşabilse..."

Masal gibi başladık ama bu sözünü ettiğimiz aslında hayata geçmiş, tarladan çatalımıza dek ulaşmış bir hakikat.

Bu derginin okurlarının da yakından tanıdığı iki güzel insan, tarımsal üretimi, üstelik şehirde yaşamaya devam ederek deneyimleyen Bediz Yılmaz ve Serdar Keskin ile Mersin Yabancılar Dükaliğini; Aralık 2018'de

kente yarım saat mesafedeki Gözne Yaylası yolundaki bir tepede kiraladıkları zeytinlik ile başlayan, Mezitli ilçesindeki bir arsa sahibinin arsasını çiftçi kadınlara açması ile devam eden süreci konuşma imkanı bulduk Caretta Ekolojik Ahval'ın 2021'de kaydedilen ilk programında.

Müzisyenliğinin yanında çiftçiliğe de adım atan Serdar Keskin çocukluğunda babasının küçük arazisinde sebze tarımı yaptıklarını, üniversite tahsili ile bunun yanda kesilmiş olmasına rağmen şimdi yeniden tarımla iç içe olabildiğini dile getirdi. Kendisini motive edenin "Çocukluğumdaki lezzette ürünleri tekrar tadabilir miyim?" düşüncesi olduğunu anlatan Keskin, kendi yiyeceğini üretmenin politik bir süreç olduğunu, Mezitli'deki arsada faaliyet gösteren

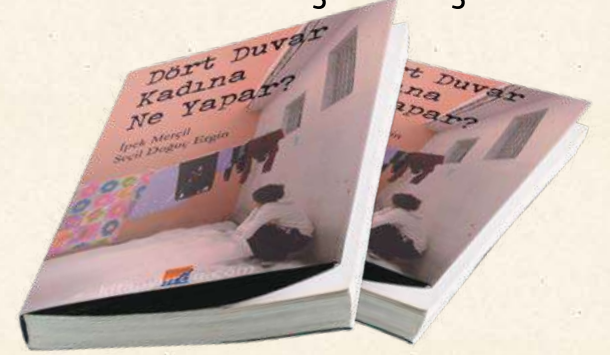
diğer çiftçiler ile birlikte ıspanak, marul, taze soğan, ısırgan, turp gibi mevsim sebzelerinin çıktığını, yakında ise kamıbahar, lahanaya gibi ürünlerin çıkacağını müjdesini de aldık...

Müjdelere bununla bitmedi. ÇİTTA bünyesinde kurdukları Bokaşi Kardeşliği adındaki gruplarıyla bir topluluk hayata geçtiklerini anlattı Bediz Yılmaz. Bununla birlikte tarımsal üretim için Ege'de bir zeytinlik almak gibi bir zorunluluk gerekmediğini, üretime bir arsada, hatta herkesin kendi balkonunda bile başlayabileceğini söylerken meraklıları yüreklendirdi. Bediz'in "Benim üretimim kendi balkonumdaki solucan kompostu ile başladı. Mersin Üniversitesi'nde iken Buğday Derneği'nin "Tohumlar Kampüsü" projesine katıldık ve öğrenciler ile kampüs içinde küçük sebze yatakları meydana getirdik. Herkes gıda atıklarını şehir çöplüğüne göndermek yerine kompost yapabilir. Bu sözünü ettiğim hemen bugün başlanabilecek bir tarım yapma pratiği" sözlerini duyan cesur amatörler hemen yerinden kalkıp kolları sıvamış, yağmur çamur demeden toprağa bulaşmış bile olabilir.

Solinova Mezitli Kadın Üretici Kooperatifi tarafından işletilen ancak pandemi nedeniyle şu dönemde kapalı olan ve Mezitli'deki Denizhan 2 Sitesi karşısındaki Özgür Cafe'nin önünde hafta içi her gün 11.00-17.00 saatleri arasında hem Mersin Yabancıların hem de Solinova Mezitli Üretici Kadın Kooperatifi çiftçilerinin ürünlerini bulabilirsiniz.

KADIN MAHPUSLAR CEZALANDIRILMAMIŞ SUÇLAR

Burçak Görel

<https://youtube.com/playlist?list=PL8F7R7P9lxJptZx64mBm82gGkAUP588x>

"Sonunda bir suç işliyorlar. O anda keşfediyoruz biz o insanları. Onları yargılamaya başlıyoruz. Onları cezalandırıyoruz. Aslında onlar da hiç cezalandırılmamış birçok suçun mağduru."

"Dört Duvar Kadına Ne Yapar?"

En sade haliyle bile insanı derin düşüncelere sürükleyen bir soru. Dört duvarın, insanı hapseden, içinden çıkılamayacak hali ise beraberinde birçok soruyu getiren derin bir kuyu. Dört duvar kadınlar için çoğu zaman şiddeti örten suç mahali olabiliyorken, etrafı demir parmaklıklarla çevrildiğinde çok daha yakıcı deneyimlere sebep olabiliyor. Maalesef Türkiye'de cezaevlerini saha çalışmalarıyla destekleyen çalışmaların sayısı yok denecek kadar az. Kadın mahpusların deneyimlerine yer veren çalışma ise neredeyse yok. Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim üyelerinden İpek Merçil ve Seçil Doğuç Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevinde 15 ay süren saha çalışması sonucu "Dört Duvar Kadına Ne Yapar?" adlı kitabı yazana kadar.

Ben "Dört Duvar Kadına Ne Yapar?" sorusuyla kitabın "Kültürhane'ye sevgilerle..." imzalanmış bir nüshası ile tanıştım. Sonrasında ise kadınların mahpusluk hikayelerine ışık tutan bir yolculuğun içinde buldum kendimi. Mor Sohbetler'in yeni bölümünde de İpek Merçil ve Seçil Doğuç ile bu kitabı ortaya çıkaran çalışmayı, kadınların mahpusluk deneyiminde toplumsal cinsiyet kalıplarının oynadığı belirleyici rolü ve iki kadın araştırmacı olarak bu sürecin onlar üzerinde yarattığı etkileri konuştuk.

Cezaevi mevzuatı mahpus için "Mahkûmu teslim alır" diyor. Bu ifade aslında beden ile birlikte ruhun da teslim alınacağına işaret ediyor. Kadın mahpuslar söz konusu olduğunda bu teslim alma kimi zaman bir çıplak arama ile, kimi zaman yaşatılmayan annelik

ile, kimi zamansa kimliksiz, sahihsiz, ağır kokan boş odalar ve yalayıcı tavırlar ile kendini gösteriyor. Tüm bu imkansızlığın karşısında bir de kadınların yarattığı "çaresizlikten doğan yaratıcılık" var ki bu bazen bir kovadan fiskos, kırmızı kalemde oje yapıyor; kesik bir pet şişe içindeki mamayı ketilin içinde ısıtarak bir bebeği doyuruyor.

"Dört Duvar Kadına Ne Yapar?" kadınların suçla ilişkilensinin hayatın karşısına çıkarttığı sorunlarla baş edememenin sonucu olduğunu ortaya koyuyor. Bu nedenle kadın mahpusun hikayesini cezaevi kapısından girişi ile başlatmıyor. Çalışmanın bu tercihinin sebeplerini Seçil Doğuç'un şu sözleri en iyi şekliyle anlatıyor.

"Dinlediğiniz insanlar çok ağır suçlar işlemiş olabiliyorlar. Sizin o cinayet işledi diye konuştuğunuz insan karşınıza geçip hayatını anlatmaya başladığında yaşadığı yoksunlukların, şiddetin haddi hesabı yok. Tüm bunları yaşarken o yalnız. Fakat devleti ve toplumu karşısında bulduğu nokta artık onun da bir suçluya dönüştüğü yer. Ondan öncesinde yok. Ona 'sen de bu dünyanın bir parçasısın, sana da bu dünyada yer var, sen de sevimliye, saygı duyulmaya layıksın' dendiği bir deneyim yaşamadan belli bir yaşa kadar geliyor bu insanlar. Sonunda bir suç işliyorlar. O anda keşfediyoruz biz o insanları. Onları yargılamaya başlıyoruz. Onları cezalandırıyoruz. Aslında onlar da hiç cezalandırılmamış birçok suçun mağduru."

Bu sözler belki de dört duvarın kadına yaptıklarının ötesinde, bir kadını dört duvar arasına sürükleyen karanlığı sorgulamanın kıymetine ve sorumluluğuna işaret ediyor...

YAĞLARIN "İNCİ"Sİ

Nilüfer - Can Gatenyo © gattinitaptaze

Fransa İmparatoru 3. Napoleon "tereyağı yerine geçecek, bolca üretilebilen ucuz yağ" için yarışma ilan etmiş. 1869'daki buluşu ile kazanan, kimyacı Mége Mouriés olmuş. Mouriés, elde ettiği yağ topraklarını inci tanelerine benzetince, ürününe, Latince 'inci' anlamına gelen 'margarita'dan esinlenerek margarin adını vermiş.

İnsanlar 19. yy'a kadar margarinsiz yaşamış. 19. yy'da tıp bilimindeki gelişmelerin de etkisiyle, Avrupa'da nüfus patlaması olmuş (Fransa %30, İngiltere %100). Dolayısıyla da gıda sorunu başlamış. Yağ ancak zengin mutfaklarına girebiliyormuş.

1867'de, savaşın eşiğindeki ordusunu ve halkı doyurma derdine düşen Fransa Kralı 3. Napoleon "tereyağı yerine geçecek, bolca üretilebilen ucuz yağ" için yarışma ilan etmiş. 1869'daki buluşu ile kazanan, kimyacı Mége Mouriés olmuş. Mouriés, iç yağı ile sütü karıştırıp soğutarak elde ettiği yağ topraklarını inci tanelerine benzetince, ürününe, Latince 'inci' anlamına gelen 'margarita'dan esinlenerek margarin adını vermiş. Başlangıçta tamamen hayvansal kökenli yağlar (sığır, domuz, balina) kullanılsa da, kısa zamanla üretime bitkisel yağlar (soya, çığit, mısır vs.) dahil edilmiş. Ardından bir başka Fransız kimyacı Paul Sabatier'nin 'hidrojenleşme kimyası' üzerine çalışmalarıyla sıvı haldeki ucuz bitkisel yağların katı hâle getiren margarin endüstrisi doğmuş.

Margarin üretiminde ortaya çıkan 'trans yağ'lar özellikle kalp hastalığı riskini (LDL/HDL oranını yükselterek) artırır. Bu nedenle ev tipi margarinlerde trans yağ miktarı azaltılmıştır. Türkiye'de trans yağı %1'in altında olanların etiketine 'trans yağ yoktur' yazılması yasaldır. 2021 Haziran ayında yürürlüğe girecek yeni mevzuata göre bu ibare kaldırılacak; fakat %2'nin altına izin verilecektir. Vücudumuz endüstriyel bir ürün olan margarini gıda olarak algılamaz. Üretiminde ısıtma işlemi birlikte petrol türevleriyle çözme, kostik temizleme, koku ve renk değiştirme, hidrojen bağları ekleme gibi evimizde yapamayacağımız birçok aşama vardır. Kimyasal ya-

pay maddeler, emülgatörler, reklendiriciler içerir. Bozulmayı önleyen yapay antioksidanlar BHA, BHT ve glycidol ve 3-MCPD gibi katkılar kalp krizi ve kanser etkisi ile bilinir. Vücudumuz üretemediği için dışardan ve eşit oranda almamız gereken Omega yağlarından sadece biri, Omega6 açısından zenginleştirilen margarinlerin tüketimi vücuttaki Omega3 dengesini bozduğu için kalp hastalıkları ve enflamasyonlarla ilişkilendirilir.

Tereyağ taklidi olarak icat edilen margarin, ucuz olmanın yanı sıra, sektörün ar-ge çalışmalarıyla lezzet, koku, renk, dayanıklılık, kıvam özellikleri geliştirilerek hem ev aşçıları hem profesyonel mutfaklar için cazip, hatta vazgeçilmez hale getirilmiştir. Özellikle pastacılık-fırıncılık sektörü için, farklı ürünlerin özelliklerine göre farklı margarinler üretilir. Görevleri ustalara kolaylık sağlamak; nihai ürüne pürüzsüz, dik, güzel bir görünüm, tereyağı ile rekabet edecek üstün lezzet ve koku vermektir. Bu özellikleri nedeniyle ustaların en büyük yardımcısı, "dostu" olarak gösterilirler.

Sağladığı tüm kolaylıklara rağmen, temiz ve doğal gıda üretimini düstur edindiğimiz Gattini'de zaten az olan margarin kullanımını 2020 yılından itibaren sıfırladık. Artık ürünlerimizde sadece tereyağı, zeytinyağı, az miktarda da ayçiçek yağı kullanıyoruz. Unlu mamül üreten bir işletme için oldukça radikal bir karar. O nedenle editörümüz Aysun "neden"lerimizi buradan paylaşmayı önerdi. Biz de anlattık.

Bazı kurabiyelerimizin şekli çok güzel olmayabilir; maliyetlerimiz yüksek, kânmız düşük olabilir. Olsun, varsın... İçimiz rahat. Yemediğimizi yedirmiyoruz.

BOKAŞI KARDEŞLİĞİ

Bediz Yılmaz © bediz_ylmz

Mezitli'de Kadın Kooperatifi bünyesinde bize tahsis edilen üretim alanındaki kocaman kompost hendeğimizde, 2 ay boyunca 20 haneden çıkan sebze-meyve artıkları ile bir kısım karton atıkları şehir çöplüğüne gidip orada gelişigüzel çürüyüp havaya ve toprağa nahoş atıklar olarak karışacağına, toprağa geri döndü, onu organik açıdan zenginleştirdi, üstelik de karbon salımı olmasını önleyip onu toprağa gömdü.

Bu yazıda kentimizde kurduğumuz, kendi küçük etkisi büyük grubumuzu anlatmak istiyorum: Bokaşı Kardeşliği. Teşbihte hata olmaz; tıpkı Yüzük Kardeşliği gibi, sıradan insanlar olarak bir araya geldik, sihirli güçlerimiz yok (orada Gandalf'ın Elf Legolas'ın üstün güçleri var dediğinizi duyar gibiyim, doğru ama neticede 9 kişiden sadece ikisi onlar; esas yükü taşıyanlar ise Hobbitler, Cüceler ve İnsanlar). Karşımızda ise yıkılması gereken koca bir dağ var: daha fazla parlayan güneş ve daha az yağın yağmur kılığında gördüğümüz, tüketime dayalı kapitalizm. Mevzunun bu boyutunu tartışmayacağım çünkü o dağın devliğine odaklandıkça elimizdeki gücün büyüklüğünü gözden kaçırıyoruz. O yüzden de, sıradan insanlar, cüceler ve hobbitler olarak yapabileceklerimize ve bunun taşıdığı potansiyele dikkat çekmek istiyorum. Bu yazı dizisinin en başından beri yaptığım gibi...

"Yerel mekânların birbirine bağlanan vahalar olarak topluma mâl olacak bir ekosistem oluşturmaları ve bu mekânların diyalog alanlarını açan bereketli topraklar olarak genişlemesine fırsat tanıyan bir çerçeve sağlamaları"nı hedefleyen ve Anadolu Kültür ile MitOst'un girişimi olan VAHA programına Kültürhane ve D5 Sanat Ortamı'nın yanı sıra Mersin Yabancıları olarak bir kompost topluluğu kurma amacıyla dahil olduk. Bu hedef doğrultusunda yaklaşık 20 katılımcı ile bir Bokaşı Kompostu grubu kurduk. Öncelikle, bu kompost için gereken 15 günlük hazırlık süreci boyunca telefonlarımız aracılığıyla eş zamanlı olarak hazırlıklarımızı yaptık ve bitiminde de -7 Kasım 2020 tarihinde- bir eğitim atölyesi düzenleyerek katılımcılarla tüm bilgileri paylaştık. Bu kompost türü için gereken havasız

ortamı sağlayacak termosları da katılımcılara dağıttıktan sonra herkes kendi evinde veya işyerinde sebze-meyve atıklarını ve kartonları biriktirmeye başladı. Termosların dolmasının ardından, kompostun olgunlaşması için gereken 15 günlük süre de geçince topluluğumuzun üyeleri yavaş yavaş kovalarını getirmeye başladı ve Mezitli'de Kadın Kooperatifi bünyesinde bize tahsis edilen üretim alanında, Belediye'nin açmış olduğu kocaman kompost hendeğimize gömmeye başladık. Aradan geçen 2 ayda 50 metre boyundaki hendeğimiz neredeyse tamamen dolmuş durumda. Bunun anlamı şu: 2 ay boyunca 20 haneden çıkan sebze-meyve artıkları ile bir kısım karton atıkları şehir çöplüğüne gidip orada gelişigüzel çürüyüp havaya ve toprağa nahoş atıklar olarak karışacağına, toprağa geri döndü, onu organik açıdan zenginleştirdi, üstelik de karbon salımı olmasını önleyip onu toprağa gömdü. Bunun daha büyük ölçekte yapıldığını hayal edebildiğimizde, sadece "çöp" azalıyor, atmosfere salınan karbon da azalıyor ve organik madde açısından fakir düşmüş topraklarımız bereketleniyor. Ve sıradan insanların basit bir davranış değişikliği dev gibi bir dağ böylece alt ediyor. İşin sırrı ortak amaç etrafında kenetlenmek. Bokaşı kardeşliğimizin karşısında hiçbir dev dayanamaz.

ARMUDUN SAPI ÜZÜMÜN ÇÖPÜ BİR DE ELMANIN KURDU

Demet Şaman Tarlakazan ✉ demet.tarlakazan@gmail.com

Gıdalar, şehirleri ağ gibi ören market bantlarında gün boyu sürüklenerek yolculuklarına devam ediyor...Bu, işin kasvetli tarafı. Gıda toplulukları hareketi giderek büyüyor. Bu da işin umutlu tarafı.

Gevrek etli, sulu bir elmayı kütür kütür yemenin tadına doyum olmaz. Hele ki "kurtlu" bir elmaysa yediğimiz; bu lezzetin başka türlü bir anlamı olduğunu da biliriz...

Bilmek, tükettiğimiz gıdanın kaynağını, nasıl yetiştirildiğini bilmek; güvendiğimiz üreticiyle bağlantıda olmaktır aslında. Yerel bir üreticinin tanıdığımız, sentetik girdilerin kullanılmadığı toprağından, mevsiminde hasat edilmiş ürünüdür lezzetin anlamı.

Biz şehirde yaşayanlar, gıda ihtiyacımızı yüzlerce hatta binlerce km uzaklıktaki başka yörelerden karşılıyor. Üstelik de nakliye dayanıklılığı için hangi işlemlerden geçirildiğini bilmediğimiz ürünlerden. Cevabına ulaşmanın pek de mümkün görünmediği; "Nasıl yetiştiriliyor, ne katkılar içeriyor?" gibi sorulara harcayacak vaktimiz yok; dolduruyoruz market sepetlerimizi, kasadan hızla geçip bir an önce işimize bakmak istiyoruz. Gıdalar, şehirleri ağ gibi ören market bantlarında gün boyu sürüklenerek yolculuklarına devam ediyor...Bu, işin kasvetli tarafı.

Diğer taraftan -kentsel alanda yaşayanlar içinde, yediği gıdanın hikâyesini merak edenlerin sayısı da artışta. Temiz gıdaya, onun üretim sürecine dahil olmak isteyen bu "meraklılar", küçük ölçekli yerel üreticinin yanı başımızda boğuştuğu sıkıntılarının da farkındalar. Onların bireysel olarak başlayan çabaları, ortak bilinçle bir araya gelerek oluşturdukları gıda toplulukları gibi alternatif modellerle güçleniyor. Gıda toplulukları hareketi giderek büyüyor.

Bu da işin umutlu tarafı.

Ne mutlu ki o gıda topluluklarından biri de Mersin'de faaliyette: ÇITTA. Temiz tarımdan konu açılan bir dost sohbetinde tanıştım ÇITTA'yla. Bu tanışıklık gıdaya sadece bir tüketici olarak değil daha geniş bir farkındalıkla bakmamı sağladı. Tınısı hoş, anlamı güzel ÇITTA: İnsan merkezci olmayan insanı, tohumu korumayı, gelecek nesiller için temiz toprağı ve bunları sağlamak için armudun sapı üzümün çöpi demeden çalışmayı, üretmeyi, iş birliğini ifade ediyor.

ÇITTA gibi tabandan gelişen bu hareketler bize bir bütünün parçası olduğumuzu tekrar hatırlatıyor...Endüstriyel tarımla sağlanan "kolaylık", çeşitliliğin gitgide yitirildiği tek tipleşmeye, sürdürülebilir olmayan noktaya dayandı. Pandeminin de ilave olduğu şartlar, yerel ve sürdürülebilir tarımın önemine işaret ediyor.

Ortak sorun için çözüm yollarına ancak kolektif bilinçle, biraradalık inşa ederek ve dayanışarak ulaşabiliriz. Sağlıklı gıdaya erişim hakkı için, yerel/yöresel üreticinin emeğinin karşılığı için; gıda toplulukları gibi inisiyatiflerin bir parçası olabilir, ilgi, bilgi ve becerilerimizi paylaşarak çoğalabiliriz.

ÇITTA gibi inisiyatiflerin daha ilişkisel bir toplum yolunda attığı "küçük" adımların değeri büyük ve umut verici.

ÇITTA (Çukurova İnsan Tohum Toprak Atölyeleri), 2015 senesinde kurulmuş, yerelde ekolojik yaşam bilinci ve farkındalığının gelişmesi için çabalayan, gönüllü bir topluluk. Bu amaçla söyleşiler, atölyeler, film gösterimleri, şenlik ve festivaller düzenledi; okul ve meslek odalarında buluşmalar gerçekleştirdi. Kültürhane ile işbirliği içerisinde yaptığı etkinliklerle Kültürhane'nin dayanışma içinde olduğu bir kardeş organizasyondur.

📍 citta.cukurova

📞 citta_gida

Galip Deniz Altınay

Mis gibi bir çorba ocakta kaynarken ya da lezzetli bir makarna yapılırken mutfakta devam eden hazırlıkları, bir çikolatanın ya da pastanın hazırlığını, yemek masasında ilan edilen aşkları, sevgi ve özlem dolu buluşmaları keyifle izliyoruz. Peki, sinema tarihine dönüp baktığımızda yemeğin sinemadaki varlığına dair neler görüyoruz?

Herkese merhaba,

Yemek ve sinema arasındaki benzerlikleri hiç düşündünüz mü? Usta bir aşçının elinden çıkmış bir yemekten aldığımız hazla usta bir yönetmenin çektiği bir filmi izlerken hissettiklerimiz birbirine benzer. Ya da tıpkı iyi bir yemeğin ortaya çıkması için pek çok farklı öğenin kıvamında bir araya gelmesi gerektiği gibi iyi bir filmin ortaya çıkması için de senaryo ve görüntü gibi pek çok sinemasal unsurun uyumlu birlikteliği gerekir.

Günümüz sinemasında yemekle ilgili hikâyeleri artık daha fazla görüyoruz. Mis gibi bir çorba ocakta kaynarken ya da lezzetli bir makarna yapılırken mutfakta devam eden hazırlıkları, bir çikolatanın ya da pastanın hazırlığını, yemek masasında ilan edilen aşkları, sevgi ve özlem dolu buluşmaları keyifle izliyoruz. Peki, sinema tarihine dönüp baktığımızda yemeğin sinemadaki varlığına dair neler görüyoruz?

Sinemanın ilk yıllarından itibaren yemekle ilişkili filmleri perde de izliyoruz. Lumiere Kardeşler'in 1895 yılında çektiği "Bebegin Yemeği" filmi bu ilişkinin başlangıcı olarak kabul ediliyor. Sovyet sinemacı Sergei Eisenstein'in 1925 yapımı dünyaca ünlü filmi "Potemkin Zırhlısı"ndaki kurtlanmış et sahnesi, sinemada yemeğin metaforik kullanımının en akılda kalıcı örneklerinden biri oluyor.

Sinemada yemeğin ana motif olarak yer alışı 1970'lerde başlıyor. Eleştirmenlerin ilk defa yemek filmi olarak hemfikir olduğu "Babette'in Şöleni" zamanla popülerleşiyor. Yemeğin merkezde olduğu filmler, 1980'lerde çekilse de karakteristik özellikli filmler, 1990 sonrasında karşımıza çıkıyor. Sinemada yemeğin işlevselliği birçok görevi üstleniyor. Kimi zaman cinselliği kimi zaman şiddeti çağıştıran sahneler karşımıza çıkıyor bu çerçevede.

Farklı özelliklere sahip yüzlerce filmle beraber artık 'yemek sineması' bir tür sineması halini almış durumda. Berlin Film Festivali gibi dünyanın önde gelen film festivallerinden birinin içinde ayrı bir programa da sahip olan bu türün Türkiye sineması içinde de ilgi çekici örneklerle sahip olduğu söylenebilir. Şener Şen ve Nilüfer Açıkalın'ın başrollerinde olduğu "Zengin Mutfağı", Yüksel Aksu'nun yönettiği "Dondurmam Gaymak" ve "İftarlık Gazoz"un yanında Ümit Ünal'ın yönettiği "Sofra Sırları" da bu çerçevede ilk akla gelen filmlerden.

Yemek ve sinemaya dair bir yazının tabii ki bu ilişkiye dair belki de dünyada en özellikli sunumları ortaya koyan Ferzan Özpetek'e değinmeden bitmesi haksızlık olacaktır. Özpetek sinemasında masa, mutfak ve yemek hep çok önemlidir. "Karşı Pencere"de karşımıza çıkan ihtiyaç hafızasını yitirmiş bir aşçıydı. Ona yardım etmeye çalışan Giovanna da sorunlarla dolu hayatından kaçış yolu olarak 'mutfak' kullanıyordu. "Bir Ömür Yetmez" in Lorenzo'su son dakikalarını yaşadığını bilmeden, önce sevgilisi ile arkadaşlarına yemek hazırlıyor, onları masada oturmuş yemeğe başlamak üzere izlerken de bütün hayatını böyle geçirmeyi diliyordu. "Serseri Mayınlar"da zengin aile büyük oğulları Antonio'nun "ben eşcinselim" açıklamasını büyük bir aile yemeği sırasında öğreniyor ve ailenin dağılması yemek masasında gerçekleşiyordu. "Cahil Periler" in etkileyiciliği ise hayallerimizi yaşayabileceğimiz bir masayı bize göstermesindedir biraz da. Yaşar Kemal, hayat umutsuzluktan umut yaratmaktır der. Özpetek sinemasında da umutsuzluktan yaratılan umudun yemek masalarından doğumunu izleriz.

Umut dolu masalarda buluşmak dileğiyle...

HADI GİDELİM, BEN LİMONATA İÇERİM, SEN DE KAHVE

Nilgün Yardımcı

Zor zamanlarda kaçıp çayını yudumlayıp, sıcak sohbetlere dahil olabileceği, keyfince film izleyip, konserlere denk gelebilme ihtimali, İnsanın kendisine güvenli sığınacak bir mekan bulması bu kadar kolay mıydı? Sanırım şanslıydım.

İnsan bazen kaçmak, sığınmak ister, sıcak güvenli bir alan arar. Bir şey okursunuz, dinlersiniz sonra aniden karşınıza çıkar, yolunuzun gününüzün durağı olur. Hane işte öyle bir zamanda karşıma çıktı.

Market dönüşü aniden karşılaştığımız, Ada'nın "hadi gidelim, ben limonata içerim, sen de kahve" teklifini tereddütsüz kabul ettim.

Güzel bir "Hoşgeldiniz" ile karşılandık. Bütün masalar uzakta-ki hocalarımız adına rezerve edilmişti. Kendimize bir masa seçip oturduk: Bermal masası. Bu ilk ziyaret sonrası belli olmuştu; burası durak noktalarımızdan biri olacaktı.

Evet her gün yeni bir masada kendime yer buluyordum. Masaya gömülüp çizim yaparken aniden sıcak bir çay ile yüzümde kocaman bir gülümsemeye sebep olan güzel insanlarla uzun soluklu bir dostluk başlamıştı bile.

Zor zamanlarda kaçıp çayını yudumlayıp, sıcak sohbetlere dahil olabileceği, keyfince film izleyip, konserlere denk gelebilme ihtimali, İnsanın kendisine güvenli sığınacak bir mekan bulması bu kadar kolay mıydı? Sanırım şanslıydım.

Akşamları iş çıkışı kulağımda kulaklık müzik dinleyerek güvenli bölgenin yolunu tutmaya başladım.

İlk ziyarette umudumuzu bulmuştuk, diğer ziyaretlerde eli boş gitmek olmazdı. Fıstık güzel bir başlangıç olabilirdi. Sanırım çoğunlukla kapanışa denk geldiğimden kendimi affettirmek için fıstık getirmeye başladım.

Çağlar'ın tezinin kabul edilmesini fıstıkla kutlayıp, sonra sohbete eşlik etmesi için fıstık getirmeye, devam ettim. Bu da benim bahanemdi belki de Hane'ye gelmek sohbet etmek için bir bahane.

Barışın mekanıydı burası, umut hanesiydi. Kimsenin kahramanlık peşinde olmadığı, barışın imzacılarıyla, barış içinde yaşamak isteyenlere kol kanat germenin bir yoluydu onlarınki.

İşte böyle başladı Kültürhane ile ilişkim, kahvenin kırk yıllık hatırına buradayım ve uzun soluklu dostluğun ve desteğin devamı için. Eğer buradaysanız, yanımızdaysanız sizler için yola fıstık bırakıyorum, umut hanesini rahat bulun diye...

